

ČESKÁ POEZIE V MEZIVÁLEČNÉM OBDOBÍ

- pro českou poezii a celkově literaturu platí to, co ve světové literatuře: antimilitarismus, vitalismus, futurismus, expresionismus, kubismus, fauvismus, surrealismus, atd.
- u nás ovlivněno politickými změnami
- 1918: vznik Československé republiky (rozpad R-U), počátek budování demokratické společnosti pod vedením presidenta Tomáše Garrigua Masaryka, teprve se to všichni učí, výrazná názorová pestrost, dění ve společnosti ovlivňuje i dění v kultuře
- vznikají i umělecká uskupení, jedním z nich je třeba levicový svaz avantgardních umělců **Devětsil**: „aby se běžnému člověku v demokratické společnosti žilo dobře“, sdružoval herce, spisovatele, výtvarníky, centrum bylo v Praze, ale existovala i brněnská pobočka
- **Literární skupina**: sdružení moravských autorů, fungovala především na brněnsku, vydávala časopis Host, hlásili se k expresionismu

Proletářská poezie

- proletariát: pracující dělnická třída
- tato třída by měla být náležitě ohodnocena, protože jejich práce je důležitá pro společnost, objevuje se i myšlenka revoluce (Karl Marx)
- sociální citění, snaha nahlížet na svět očima dělníka
- ti, již v literatuře tvořili proletářskou poezii, sami patřili do vyšších intelektuálních vrstev společnosti, měli ale sociální citění a chtěli v tomto duchu šířit povědomí o dělnické třídě
- “pro dělnickou třídu o dělnické třídě od autorů z vyšších vrstev”

Jiří Wolker (1900-1924)

- zemřel mlád na tuberkulózu (v tomtéž věku na tutéž nemoc zemřel Karel Hlaváček – dekadence)
- především básník, ale i prozaik (pohádky, povídky), autor teoretických statí
- vyrůstal v Prostějově, studoval práva v Praze, navštěvoval přednášky na FF UK
- přestože rodiče dělali vše pro to, aby se uzdravil, umírá na ozdravném pobytu na Slovensku
- vztah ke Svatému Kopečku u Olomouce, kde žili jeho prarodiče, vlastnili tam vilu
- činný v Devětsilu i Literární skupině, ale opouští je kvůli jejich brzkému odklonu od proletářského umění
- silně levicově orientovaný
- otec pracoval v bance, později i jako ředitel, matka píše do časopisů, rodina velmi dobře zajištěna
- kritikou vcelku přijímán, sám velmi kritický
- „rivalita“ s bratrem, jeho bratr byl spíše sportovec a Jiří spíše intelektuál
- Jiří Wolker o jeho holce (Marie) (15-18): hraje divadlo a notoricky lže
- „kdybych ti měla vyprávět, jak mi bylo po středě, nedovedla bych to“ – jeho další holka (Miluška)
- pil zelený absinth na počest jeho paní se zelenýma očima
- v Prostějově (no nejen) býti socialistou znamenalo deklasování a býti komunistou znamenalo býti vyloučen ze sociální společnosti
- další dvě ženy, Jiřímu se líbila Božena Smetanová, on se líbil její sestře Toně, zároveň se scházel s nějakou statkářskou dcerkou
- opravdu se zamiloval do Máši nějaké z Prostějova, ale nějak se vdala a nic
- napsal si vlastní epitaf:
„Zde leží Jiří Wolker, básník, jenž miloval svět
a pro spravedlnost jeho šel se bít.“

ČESKÁ POEZIE V MEZIVÁLEČNÉM OBDOBÍ

Dřív než mohl srdce k boji vytasit,
zemřel, mlád dvacet čtyři let.“

28. listopadu 1923

- jeho tvorba byla plná metafor, psát uměl
- (*sbírka*) **Host do domu**: optimistická až naivní sbírka, která ukazuje krásy života, světa, předmětů nebo jevů, které člověka obklopují, oslavuje běžné věci, je tam vidět jeho básnický jazyk, metafora, obraznost
- (*báseň*) **Svatý kopeček**: ovlivněno pásmem, řetězení nejrůznějších metafor, rozsáhlá báseň
- (*sbírka*) **Těžká hodina**: řazena jednoznačně k proletářské poezii, báseň těžká hodina; poezie společenské aktivity, vyjádření nutnosti podílet se na zápasech doby. Ulice, továrny, městská periferie, dělníci, práce, chudoba, vidina lepšího světa, revoluční smýšlení; píše o dospívání, chápe, že musí pracovat, pracovat i pro ostatní, pracovat tak, aby to bylo někomu prospěšné, obsahuje spoustu básní zařaditelných do proletářské poezie, myšlenky o tom, že dělnická třída potřebuje pomoc, není na tom dobře, potřebuje uznání, potřebuje se nějak organizovat a za svoje potřeby bojovat, objevují se i sociální balada¹, nechtěl jenom psát, chtěl pomáhat i druhým, možná proto šel studovat práva
- typické motivy: srdce, ruce, sny, protiklady, výzvy, prostředky mluveného stylu, bohatá metaforika
- **Balada o očích topičových Č238**
 - druh: lyricko-epické (oslepne, náznak příběhu)
 - žánr: sociální balada (topiči nemají jednoduchý život)
 - téma: ubíjející práce a to, co si vyžaduje, ovlivňuje to i jeho blízké, nic se s tím nedělá, bere se to jako norma, konflikt mezi pracovním a osobním životem (kontrast mezi ženským a mužským úhlem pohledu)
 - motiv: oči, lopata, uhlí, kotel, noc, manželství
 - časoprostor: asi období první republiky, v dělnickém prostředí v kotelně, u topiče doma
 - kompozice: děj chronologický s retrospektivními prvky, možná gradace, děleno na sloky (9), nejsou stejně dlouhé
 - je to verš volný, ale jsou tam části, že vypadají jako verš vázaný (daktyl)
 - vypravěč, formy řeči: vypravěč nad příběhem, je v er-formě, přímé řeči, ke konci se vypravěč obrací k Antonínovi ve 2. osobě, na konci něco jako nevlastní přímá řeč
 - postavy:
 - Antonín: má rád svoji práci, je na ni pyšný, rozrušení ženy nebere vážně, má mezi 40 a 45
 - žena: starostlivá, má ho ráda, je naštvaná, že nebere vážně její upozornění a vadí jí, že nemůže trávit víc času s ní a s rodinou
- **Balada o námořníku**: je to sociální balada, protože nižší vrstvy jsou nuceny pracovat tak, že musí zanedbávat svoji rodinu, téma: opravdová láska, to co nechceš, aby jiní činili tobě, nečiň ty jim, láska nemusí být vnímána stejně vážně z obou stran

Josef Hora (1891-1945)

- levicově zaměřený, ale v roce 1929 se rozchází s KSČ
- překladatel z ruštiny (Puškin: Evžen Oněgin, Jesenin, Pasternak)
- v poezii obrací pozornost k tomu, co znamenají dějinná dramata pro život člověka

¹ balada, ale nositelem zla a příčinou tragického osudu člověka zde jsou místo nadpřirozených jevů sociální a společenská nerovnost, reprezentovaná šlechtou, církví nebo později bohatými továrníky a podnikateli

ČESKÁ POEZIE V MEZIVÁLEČNÉM OBDOBÍ

- častá témata: smysl lidského bytí, nezadržitelné plynutí času, sociální nespravedlnost, rozvrácená morálka
- reflexivní poezie = úvahová poezie, je to metafyzický básník, pátrá po smyslu lidského života, otázka sociální spravedlnosti, úvahové prvky
- **Pracující den:** proletářská poezie, pozitivní hodnocení lidské práce, krásy přírody, radosti života, láska, obdiv vůči výtvorům civilizace, úcta k hodnotám vytvářeným lidskou prací
- **Struny ve větru:** motiv plynoucího času, odkazuje to na to, že vše je pomíjivé a vše zanikne
- (*poema*²) **Jan houslista:** děj pouze v náznaku, hlavní postava je houslista, odchází do zahraničí, kde si vydělává, zažívá vše, co patří k životu umělce, vrací se domů, trvalá hodnota je pro něj domov, do kterého se vrací, “všude dobře, doma nejlíp”, intimní zpověď s mnoha apostrofami, spousta řečnických otázek

K proletářské poezii lze řadit i část tvorby dalších autorů: Jaroslav Seifert: Samá láska.

Poetismus

- jediný světový umělecký směr, který vznikl v Česku
- jeho zakladateli byli Vítězslav Nezval a Karel Teige
- oba dva v té době patřili k Devětsilu, v roce 1923 přemýšleli, jak vytvořit něco nového, co zaujme, co bude české, diskutovali o dalších uměleckých směrech, které už u nás byly známe ze zahraničí a některými se nechali inspirovat, když nakonec vytvořili poetismus
- cílem je uvolnit poezii z pout rozumu, dát do pohybu i podvědomí (inspirace surrealismem), na druhé straně chtěli, aby byl poetismus hravý, aby objevoval krásu nevšedních věcí nebo spojení, staví vedle sebe něco, co k sobě moc nepatří, prochází fantasií a kultivují schopnost vnímat krásu
- nechávali se okouzlovat i třeba civilizací a pokrokem (inspirace futurismem a civilismem)
- inspirace lidovými zábavami, exotikou, cirkusem, atd. (inspirace dadaismem)
- základním principem je exotika, snaha zaujmout, pobavit, ukázat nevšední krásu toho, co člověk nevnímá
- sám Nezval říká, že poetismus je metoda, jak nazírat na svět, aby byl básní
- poetismem bylo ovlivněno divadlo, film, výtvarné umění
- po určité době se vyčerpal a básníci se orientují zase jiným směrem
- metody poetismu: podobně jako v pásmu je to řetězení básnických obrazů, inspiračním zdrojem může být v podstatě skoro cokoli, náhodná asociace vznikne v hlavě na základě propojení s něčím, pak vzpomínání na základě čeho ta asociace vznikla
- souvislost mezi jednotlivými verši může být třeba na základě smyslově vnímatelných zkušeností nebo nějaké metafory, nebo zvuková, nebo úplně náhodná, nebo metonymická logika, propojeno nějakým vnitřním fungováním, někdy to může být velmi nahodilé
- jinak asociace vznikají nahodile, ale člověk pochopí, proč vznikly, je to uvědomělé, pozorný čtenář dost často vnitřní logiku najde, čtenář může najít, proč nějaký verš nebo obraz vznikl, není až tak nedešifrovatelný jako surrealismus
- ze začátku byl nejen hravý, ale i optimistický

Vítězslav Nezval (1900-1958)

- fejková č. str. 30 Pantomima
- nesmírně talentovaný, úžasný básník s citem pro metaforiku
- velmi přijímal ideály komunismu, líbila se mu myšlenka spravedlivé sociální společnosti

² je to lyricko-epické, jedna hlavní postava, na kterou se to zaměřuje, příběh nebývá moc rozpracován

ČESKÁ POEZIE V MEZIVÁLEČNÉM OBDOBÍ

- hudba, muzika, byl umělecky zaměřený
- chodil na práva, ale pak všechnen čas věnoval umění
- 1922 členem Devětsilu (viz výše)
- 1924 členem KSČ
- představitost, spontánní tvořivost, optimistické,
- později inspirace fr. poezií, klasickými díly
- zlom za období protektorátu, kdy byla jeho tvorba přerušena
- po nástupu komunistů pracuje na ministerstvu financí, prosazoval politické směřování? umění
- zastával se ale autorů, kteří byli zakázáni
- v próze se věnoval esejistice
- (*soubor*) **Pantomima**: obsahuje poetistická díla, jazykové hříčky, jeden básnický manifest o poetismu, taky Abeceda
- v různých souborech vycházejí různé básně
- (*báseň*) **Podivuhodný kouzelník**: přidával se k různým souborům, velice symbolické, kouzelník symbolizuje tvůrčí činnost člověka, něco, co po něm zůstane, tahle myšlenka se obdivuje i v Edisonovi, je v duchu poetismu, protože se tam objevuje řetězení asociací, ale je tam i exotika, cestování, časové prolínání, vzpomínání minulost, myšlenky směrem do budoucna, optimismus, snaha vidět svět lepšíma očima, touha po optimistickém žití
- (*báseň*) **Akrobat**: taky poetismus, symbol: akrobat symbolizuje básníka, poezii, literární činnost, to, jestli poezie je schopna pozitivně obdivovat člověka
- (*báseň*) **Edison**: viz interpretace, stojí na prahu mezi poetismem a dalšími směry, je to takové dozrívání poetismu
- později, protože se seznámil s Andréem Bretonem, tíhnul spíše k surrealismu, tomu odpovídají i zvláštní názvy: **Praha s prsty deště**, **Absolutní hrobař**, **Žena v množném čísle** – sen, podvědomí, erotika, psáno volným veršem
- občas měl chuť vrátit se k tradičnímu básnictví: pod pseudonymem Robert David: **52 hořkých balad věčného studenta Roberta Davida**: balady, formy villonské balady³, pokračování formou sonetů
- konec 30. let: složitá politická situace v Evropě, obavy o mír, (*sbírka*) **Matka Naděje**: strach z toho, co přijde, vztáhl to ke své matce, když sbírka vyšla, lidi si matku personifikovali jako naši vlast, zemi, Prahu, ... → sbírka se stala poezií obav o osud národa
- tvořil také divadelní hry: **Manon Lescaut**: na motivy románu z 18. století, autor Abbé Prévost, román byl kontroverzní, jeho hrdinka byla šestnáctiletá dívka, která se seznámila s rytířem des Grieux, který měl vstoupit do kněžského semináře, měl tam svého opatrovníka, Tiberge, když ale potkal Manon, zamiloval se do ní, ona do něj, ovšem Manon měla jiné představy o lásce než rytíř des Grieux, Manon mu byla věrná duší, ale ne tělem, což pro něj bylo nepřijatelné; Nezval se rozhodl tento román přepracovat do podoby divadelní hry, protknuto vloženými minibaladami, nádherná čeština, hra měla velký úspěch, doteď se hraje

Jaroslav Seifert (1901-1986)

- laureát Nobelovy ceny za literaturu (1984)
- básník, publicista, překladatel
- druhý český držitel Nobelovy ceny za literaturu
- nejdřív patřil k protelářským autorům, později k poetismu

³ Villon – první prokletý básník, je to smutné, vždy tam byl refrén na konci slok, co se opakoval: 4 sloky, 3 sloky stejně dlouhé a poslední poloviční (první tři 7-12, poslední 4-6), každá ze slok končí stejným refrénem, poslední sloka bývá nazývána posláním, je to vyústění těch předchozích slok

ČESKÁ POEZIE V MEZIVÁLEČNÉM OBDOBÍ

- sdružení Devětsil levicově orientovaných autorů, byl jedním z jeho zakladatelů
- pocházel z dělnické rodiny ze Žižkova, původně studoval gymnázium, ale nedokončil ho, stal se novinářem a literátem, pracoval v Rudém právu
- s Karlem Teige podnikl roku 1924 na cestě do Francie a Itálie, podílel se na typografické úpravě většiny tehdy vycházejících básnických děl
- 1929 jeden ze sedmi českých spisovatelů, kteří se rozešli s komunistickou stranou, protože se jim nelíbilo, kam se strana ubírala
- poté přešel do ČSSD
- potom už se věnoval jen liberální tvorbě
- vztahy s KSČ nebyly jednoduché; dostal cenu národního umělce, ale taky byl jedním z prvních signatářů Charty 77
- v prvním období proletářská poezie – dvě básnické sbírky z velkoměstského prostředí, město vidí pesimisticky, je tam spousta bídy, představuje si lepší svět, soucítí s tím, jak se cítí celý proletariát, kouř z fabriky, nespravedlnost, motivy revoluce, ale není to burcující, není to typický revolucionář
- (sbírka básní) **Město v slzách**
- (sbírka básní) **Samá láska**: už na pomezí mezi proletářskou poezií a poetismem: posun od ponurého města k lásce, město je přitažlivější, lepší, automobily, nové stavby, ale typické prvky poetismu
- poté období poetismu: kromě Itálie a Francie byl i v SSSR, poetické období je velice hravé, to je právě typické pro něj, ty níže jsou poetismus
- (sbírka básní) **Na vlnách T. S. F.**: typická hravost, *télégraphie sans fil* – rozhlas bez drátu, básně–obrazy, které působí slovem i obrazem, Guillaume Apollinaire autor kaligramů, tím se nechal inspirovat, jeho básně jsou často hříčky, motto *Na tváři lehký žal, hluboký v srdci smích* (K. H. Mácha: Máj, který to měl akorát prohozené), spousta fantazie, na typografické úpravě se podílel Karel Teige, jemuž (a Vítězslavu Nezvalovi a J. Honzlovi) je sbírka věnována, jedna z básní se jmenuje Guillaume Apollinaire, připomíná Apollinairovo pásmo
 - Rébus: čtverák – šibal, čím větší čtverák – tím větší štěstí (více peněz, více štěstí, nebo když jste čtverák a umíte si poradit, může to štěstí přinést taky), řešení je vzhůru nohama
 - Útěcha: jepice žije den a přšelo jí celý život – smůla
 - Počítadlo: milostná, až erotická lyrika
 - Dnes naposled: to s tím cirkusem
- (sbírka básní) **Slavík zpívá špatně**: trochu návrat proletářské poezie, svět není tak ideální a hravý, je tam smutek, vrací se k tematice domova, nostalgické
- (sbírka básní) **Poštovní holub**: loučení s poetismem, báseň Píseň, vrací se k milostné lyrice, láska k ženám, matce, domovu, už není veselý a hravý, ale spíše nostalgický
- (sbírka básní) **Jablko z klína**: z období 30. let, mluvíme o post-poetistickém období, intimní lyrika, láska k životu, smyslové okouzlení, občas humorné, ale spíše melancholické, nostalgické, plynoucí čas, nelze ho vrátit zpátky, motivy smrti, melodické verše
- (sbírka básní) **Ruce Venušiny**: vrácení ke Karlu Hynku Máchovi, návrat k českým tradicím, domov, obava z nacismu, z roku 1936
- (sbírka básní) **Jaro, sbohem**: „básně, verš, říkanky”, které psal do novin, dětství, domov, rodná zem, milostné motivy, dostává se do popředí fašismus, nacismus, občanská válka ve Španělsku, jednoduché básně, připomínají lidovou píseň, návrat k pravidelným čtyřverším, z roku 1937
 - Studené jaro: milostná lyrika, má pravidelnou formu, porušení pravidelnosti ve čtvrtém verši, básník miluje a píše básně
- (sbírka básní) **Osm dní**: osm dní okolo úmrtí presidenta T. G. Masaryka

ČESKÁ POEZIE V MEZIVÁLEČNÉM OBDOBÍ

- válečné období: Seifert je inspirovaný jako ostatní autoři rokem 1938 – reakcí na Mnichovskou dohodu, vracení k tradicím, k českému národu, důležitost vlasti
- (*sbírka básní*) **Zhasněte světla**: reakce na Mnichovskou dohodu, báseň Píseň o rodné zemi
- období okupace: básníci musí tvořit tak, aby se nedostali do konfliktu s vládnoucí mocí, ti, co psali protiválečně to nevydali, a nebo to muselo být zabaleno do něčeho, co čtenáři pochopí, další spisovatelé se vrací k tématům, která mohou čtenáře povzbudit na duši, píšou o někom, kdo je statečný
- (*sbírka básní*) **Vějíř Boženy Němcové**: inspirován Němcovou, k jejím 120. narozeninám, vidí v ní ženu, která hodně vytrpěla, ale poprala se s tím, symbol české vlasti a českého jazyka, protože ve své době češtinu hodně zdokonalila, symbol českých tradic
- (*sbírka básní*) **Světlem oděná**: světlem oděná je Praha, z roku 1940 – z doby okupace, motivy domova, Prahy jsou zdrojem jistoty a útěchy v těžkých dobách, ale taky něco, o co by národ mohl přijít
- v poválečném období tradiční lyrika, jsme ve vázaném verši, hodně melodické, návraty do dětství, mládí, krajiny, něco hezkého
- (*sbírka básní*) **Šel malíř chudě do světa**: doplněno obrázky Miloše Alše
- (*sbírka básní*) **Maminka**: není patetická, vzpomínka na maminku, jemná niterná poezie
- (*sbírka básní*) **Píseň o Viktorce**: navazuje na vějíř boženy Němcové, je to tragický příběh, smutné, teskné literární kritika Píseň o Viktorce totálně strhala – v té době mainstream budovatelská, socialistická literatura
- poté v jeho životě nastal zlom, snažil se si sesumírovat život, pravidelný melodický verš se ztratil, přešel do volného verše, jeho poezie začíná být výrazně reflexivní – úvahová, v tomto případě ovlivněno i jím a jeho zážitky, hodnotové zvažování po nemoci, inspirace ženou
- na konci 60. let okupace, objevuje se obava z totalitní moci, zničila naději na reformu socialismu, ze 60. let sbírky **Koncert na ostrově, Odlévání zvonů, Halleyova kometa**
- 70. a 80. léta: období tužšího režimu, období normalizace (normál – komunistický normál), fungování cenzury, ti, kdož byli proti okupaci, se dostali do stíhání a hlídání tajnou policií, spisovatelům leccos nevycházelo, spousta z nich nemohla psát vůbec, taky Seifert nemohl vydat oficiálně některé knihy, některé vyšly v samizdatu, některé v exilovém nakladatelství, to je třeba memoárová kniha (vzpomínková kniha, není poezie) **Všecky krásy světa**, vyšlo i v socialistickém i ve svobodném vydání, jsou to velmi rozdílné knihy, některé další básnické sbírky: **Morový sloup, Deštník z Piccadilly, Býti básníkem**
- 1984: Nobelova cena za literaturu, za jeho politické postoje, třeba za odmítnutí okupace, podepsání Charty 77 byl v nevůli režimu, ale jeho dílo nezmizelo z čítanek, když obdržel Nobelovu cenu za literaturu, v Rudém právu se tehdy objevily dva řádky textu a tím to skončilo

Spirituální a katolický proud

- zaměření na duchovno, interní svět, úzce propojeno s vírou

Jakub Deml

- viz Katolická moderna
- (*lyrizovaná próza*) Hrad smrti, Tanec smrti – hodně depresivní
- (lyr. pr.) Moji přátelé – nějaká květina vždy vzbudí nějaké asociace, je to podnětem pro lyrizovaný mikropříběh
- (básnické, ale směřující k próze) Miriam – snaží se hovořit o ženách a jejich důležitosti v jeho životě, role ženy se prolínají (žena matka, milenka, sestra)

ČESKÁ POEZIE V MEZIVÁLEČNÉM OBDOBÍ

- (próza) Zapomenuté světlo – próza, jež je protknuta úvahovými prvky, na motivy této prózy vznikl s Bolkem Polívkou v hlavní roli, je to kněz a je tam nějaká paní, které umírá, přináší jí útěchu, velice úvahové
- (deníkové záznamy) Šlápěje – deníkové záznamy, koláže, docela kontroverzní, protože tam zvládl urazit kdekoho
- kontroverzní autor, dělal si nepřátele, velmi otevřený
- součástí katolické české moderny
- složitý svými názory, protože byl velmi humanitně zaměřen, vystupoval proti fašismu, ale na druhou stranu neměl rád Židy

Jan Zahradníček

- měl velmi těžké osudy, byl to velice inteligentní člověk, v 50. letech odsouzen k 13 letům vězení v rámci vykonstruovaných procesů, až jeho dcery zemřely na otravu houbami byl propuštěn
- jeho žena měla zavřeného manžela za jeho politické přesvědčení a jeho katolickou víru, ještě k tomu jim zemřely dvě děti
- pak se musel vrátit do vězení, v roce 66 rehabilitován
- v jeho sbírkách se promítá doba a víra, to je něco, co drží autora nebo lyrické subjekty nad vodou
- **Jeřáby**: bůh je důležitý, ale nestačí, člověk se musí obklopovat celkově tím, co má rád, ostatními lidmi atd.
- **Korouhve**: z období okupace, politická situace se promítá i sem, poezie obav o osud národa, ale současně je tam hodně myšlenek na to, že český národ chrání čeští světci, ale zároveň k nim promlouvají a snaha o smíření, pokud lidé budou držet pospolu, posílí je to, něco, co by mělo národ nezabít, naopak
- po roce 1945 jako věřící člověk, který zjišťuje, že komunisti nesouzní s vírou a nechce ji vzít na vědomí tím docela trpěl, víze světa bez přítomnosti boha mu byla cizí, trápilo ho to, i proto ho potom komunisté nenáviděli
- **La Saletta**: dvěma dětem se tam údajně zjevila Panna Maria
- **Znamení moci**: dokončené 1951, první negativní zkušenosti s novým režimem, vězeňská poezie, zkušenosti s tím, jak to v komunistických vězeních fungovalo

František Halas (1901-1949)

- narozen v Brně, žil s otcem a babičkou, matka zemřela
- členem brněnského Devětsilu, stýkal se i s katolickými literáty
- zaměřený meditativně, úvahově
- častá témata: smrt a život v kontrastu (smrt k životu vždy patří), otázky o smyslu lidského života, hodně citová, metaforická poezie, někdy až kakofonická, expresivní, záměrně opakuje verše, není to poezie libivá
- **Sépie**: údajně přesmyčka ke slovu poesie, ovlivněna hravostí poetismu, ale není to čistě poetismus, vážnější tón, není to založené jen na asociacích, inspirací dálkami, poetikou
- ve 30. let pocit zklamání, skepse, promítá se do sbírky
- **Kohout plaší smrt**: deprese, nemelodické, smrt maminky, nejsou tam moc melodické verše, válka, neologismy,
→ 304 Verše: kontrast, opakování
- **Staré ženy**: obsáhlá, vyvolala kontroverzi, smutná, ponurá, staré ženy už nikoho nemají, jsou staré, není to celkový obraz jakékoliv staré ženy, pravděpodobně bez dětí, bez manžela, je velmi stará, ti blízcí už nejsou okolo, osamělost, opakování, metafory, kontrast (třeba: scvrklá

ČESKÁ POEZIE V MEZIVÁLEČNÉM OBDOBÍ

– jablka poznání), paralelismus, kakofonie, modifikovaná slova, nebo knižní slovní zásoba, vyvolala výraznou kontroverzi, protože je vyzněním negativní, třeba S. K. Neumann na to reagoval básní Staří dělníci, kde ukazuje, že je třeba vidět to, co za tím člověkem je – práce, zkušenosti

- **Torzo naděje**: z roku 1938, 11 básních ovlivněných Mnichovem, Mobilizace, Praze
→ Č 271 Zpěv úzkosti
→ poslech: Praze: chystání se odrazení nebezpečí, strach, sv. Václav, patron české země, depresivní nálada, opakování veršů, kakofonie, kontrast
- **Naše paní Božena Němcová**: z roku 1940, stejně jako Seifert stejná symbolika, krásná čeština Boženy Němcové, nikdy se nevzdávala, holt této ženě, skrytý význam
- **A co?**: vyšla posmrtně v roce 1957, protože dříve vyjít nemohla (50. léta útlak, procesy s nepřáteli komunismu), Halas postupně přicházel na to, že komunismus nepřinese to, co sliboval, přišel na to dřív, než jeho někteří přátelé, proto se od něj někteří odvrátili, svoje obavy ze společenského vývoje a řízení se do totality vyjádřil v této sbírce, pochybuje ale i sám o sobě a o vlastní tvorbě
→ 307 Až bomba praskne: obava z jaderné války, když se lidi nepoučí z válečných událostí, z kontroverzního řešení (jaderné bomby), může potom svět vypadat tak, jak popisuje báseň

Vladimír Holan (1905-1980)

- autor patřící do meditativní úvahové poezie
- jeho poezie je velmi komplikovaná, snaží se proniknout pod povrch jevů
- nezvyklá slova, nezvyklá slovní spojení, vymýšlí si slova (kráčivec, loučenec)
- **Září 1938**: reakce na Mnichov
- **Havraním brkem**: nenávisť vůči okupantům
- po válce obrovská euforie z toho, že Československá armáda a Praha byly osvobozeny Rudou armádou, vítání Rudé armády, naprosto spontánní, jasné
- **Rudoarmeji**: několik miniportrétů věnovaných ruským vojákům z dnů krátce po osvobození, je to lyrizovaná próza, nebo poezie která směřuje do prozaického vyjádření
→ Č 292:
- (*básnická povídka*) **Tereзка Planetová**: příběh v příběhu, je tam tedy rámeček, na začátku je lékař zavolán k umírajícímu chlapci, který byl zraněn při kácení stromů v lese, tento krátký úvodní příběh v lékařovi vyvolá řadu vzpomínek, který vzpomíná na dívku, kterou kdysi miloval, ta se jmenovala Tereзка Planetová, co se s ní stalo, se nikdy nedozvěděl

Poezie v době okupace

- vliv cenzury, navracení k národnímu obrození, poukazování na historii
- vznik protektorátu 15.3.1939, básníci
- počkat a to předtím už bylo za doby okupace?? protože tam není nadpis :(
- Jarní almanach básnický: almanach je sbírka od různých autorů, vydávají se v časopise; objevují se tu mladí autoři, třeba Jiří Orten, Josef Kainar, Oldřich Mikulášek (spjat s Brnem), Kamil Bednář

Jiří Orten (1919-1941)

- zemřel v 22 letech, mlád stejně jako Hlaváček, Wolker a Mácha
- původní jméno Ohrenstein, z Kutné Hory, žid, chtěl studovat herectví, začal studovat v Praze, jenže do toho přišla okupace, musel odejít, nebylo mu umožněno studovat dál
- používal pseudonymy, protože nemohl vydávat

ČESKÁ POEZIE V MEZIVÁLEČNÉM OBDOBÍ

- v jeho 22 letech ho srazila německá sanitka, byla to nehoda, po pár dnech podlehl zranění
- v jeho tvorbě postupná gradace k těžkým tématům
- **Čítanka jaro**: optimistický, až naivní pohled na svět, inspirováno Wolkerovým Hostem do domu
- **Cesta k mrazu**: před mladým člověkem (20) by měl stát celý život, možnosti, studium, láska, děti a on vnímal, že je to špatně, o to víc, že je žid, vše mu bylo odepřeno, pokud chtěl něco publikovat, nemohl pod svým jménem, perspektiva pro židovské obyvatele je tíživá
- **Jeremiášův pláč**: aluze na biblický příběh, dostává se do rozporu se starozákonním bohem, svým starozákonním bohem, přemýšlí, jestli bůh vůbec je nebo není, co se stalo, že opustil lidi v Evropě, jestli vůbec je, proč trestá židy, proč trestá nevinné, odpovědi nenachází, má v tento moment víra smysl
- **Ohnice**: absurdita doby, pocit odcizení, později vznikla skupina Ohnice, která dala najevo souznění s Ortenem, vyjádřila názvem určitou úctu
- **Elegie**: vyšly až posmrtně, elegie = žalozpěv, devět žalozpěvů nad ztraceným domovem, mládím, příležitostmi, láskami apod., nejznámější je **sedmá elegie**, je to aluze na dílo dánské spisovatelky Karině Michaelisové, která napsala román Nebezpečný věk, ten byl otevřen, popisoval erotický život stárnoucí ženy
- psal si deníky, to jsou samostatná literární díla, mají asi 1500 stran dohromady, jsou to jeho úvahy, sny, co se mu zdály, výňatky, které ho zaujaly, myšlenky, komentáře, úryvky z jeho děl, byla to pro něj velmi důležitá součást života, názvy podle přebalů záznamníků (**Červená, Modrá, Žíhaná kniha**)
→ Č 327 Sedmá elegie: přemýšlí nad smrtí, láskou, která se mu nedostává, jméno milenky Narciska odkazuje na starořecké báje, Narcis z pověsti se zamiloval do svého obrazu ve vodě, na konci existenciální úzkost

Skupina 42

- podle roku, kdy vznikla
- uskupení mladých umělců za okupace, kteří se snažili tvořit v nějakém směru; v tomto případě přímé pojmenování, ne příliš velká obraznost, reportéry
- snažili se zachytit všední situace ve velkoměstě, které viděli
- útržky rozhovorů
- běžný život ve velkoměstě, z různých částí vč. periferií a chudinských čtvrtí
- směřuje tedy spíše k realismu i bez velké obraznosti, kromě toho, že sami tvořili i překládali, jejich vzorem byl Walt Whitman, který propagoval volný verš
- měli blízko i k existencialismu, pocit odcizení, neporozumění, malé perspektivy
- Josef Kainar, Ivan Blatný, organizátor umění Jindřich Chalupecký
- po roce 1948 s komunisty jejich tvorba skončila, protože byli málo socialističtí a málo orientovaní na realitu